

ՊԵՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՒՍՏՐԱԼԻՈՅ ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

Առաջ Հիմնադրվի, Զատիկ, Ապրիլ 24
եւ Անգալի Տեյ Սիսիի մեջ:

Իր փոթորիկներն ու ծաղկման մեջ է
Աստուծոյ հայ ազգային եկեղեցական
կեանքը: Կամայ կամայ եկեղեցական տո-
ներն ու տոնախմբութիւններ կը կատարուին
Սիսիի մէջ, ամէն կիրակի անխափան տեղի
կ'ունենայ Ս. Պատարագ. ունինք կոկիկ
երգչախումբ մը և ամէն անգամ ալ բա-
ւական ժողովուրդ կուգայ, քաղաքամբ
մեր փոքրիկ թուին:

Առաջ Հիմնադրվի օրը ունեցանք Ու-
նաւուայի խորհրդաւոր ու սրտառու արա-
բողութիւնը: Բաւական ծնողքներ իրենց
փոքրիկներով հեռուէն ու մօտէն եկած էին
կարօտագին տենելով մը տեսնելու և վայե-
լիւս խոնարհութեան յաւիտեական զասը
զոր մեր Տէրը աւանդեց իր աշակերտներու
միջոցաւ այս աշխարհի բոլոր մեծերուն,
ունայնացնելով իր աստուածային անձը
մարդկային խոնարհ կերպարանքին մէջ.
զիջաւ լուսնալու հողեղէն խեղճ մարդոց
բրտացած ու կոշտ ոտքերը, այն ոտքերը
որ պիտի ներգաշնակուէին սուրբ և մա-
քուր գլուխի մը հետ և որ պիտի երթային
արդարութեան ու սիրոյ ճանապարհներուն
վրայ միայն, մարդոց տանելով կեանքի
յաւիտեական նոր պատգամները, ուսած
իրենց Երկնաւոր Վարդապետէն ու Գլու-
խէն՝ որ պիտի առաջնորդէր իրենց քայ-
լերը գէպի աշխարհի քառուղիները, սըր-
բութեամբ ու խոնարհութեամբ լծուած Ա-
ւետարանի գործին տանելով կեանքի բոլոր
զառնութիւններն ու ծանրազին խաչելու-
թիւնները, մօռնալով իրենց անձերը իրենց
սուրբ գործին ու նպատակին համար:

Պատիկներ, աւելի միամիտ ու սուրբ
քան մեծ առաքեալները Քրիստոսի, մա-
նուկներ՝ որոնց ոտքերը զեռ չեն կոշտա-
ցած կեանքի թաթանագին ու քարքարոտ
ճամբաներուն վրայ, այլ զողտրիկ ու ա-
զաղուն, կուգան աշակերտելու աշխարհի

մեծ Վարդապետին, կոնքին մէջ երկարելով
իրենց փոքրիկ տոտիկները, առանց շատ
բան կարենալ հասկնալու, սիրով և երկիւ-
ղածութեամբ, ինչպէս այն տոնները Իս-
րայէլացի մանուկները կը մօտենային Իրեն:
Մանուկները ամէն տեղ և ամէն ժամանակ
Աստուծոյ մօտ ու սիրելի արարածներ են,
նոյնիսկ եթէ երբեմն աղտոտ ոտքերով և
կաշուն մօտներով ըլլան: Աստուած այս
աշխարհի խառնուրդներէն և զխառնուրդէն
կը ծածկէ իր խորհուրդները և կը յայտնէ
մանուկներուն:

Սիսիի մեր հայ մանուկները առաջին
անգամն էր որ կը տեսնէին այս արարողու-
թիւնները և հետաքրքրութեամբ կը զիտէին
ամէն բան: Իսկ հասակաւորները բոլորն ալ
իրենց երկրի հին յիշատակներով լեցուած,
կը փոխադրուէին տարիներ ետ իրենց փա-
ռաւոր ու շքեղ եկեղեցիները, ու երբեմն
կային հայկական խուռն քաղաքութիւններ,
սրտառու եկեղեցական արարողութիւններ
ու հանդէսներ, ամէն կողմ շէն ու պայ-
ծառ. իսկ այսօր օտարութեան մէջ, ան-
շուք անկիւն մը, համեստ յարկի մը տակ
հաւաքուած փոքրիկ խումբ մը հայեր, զա-
նազան երկիրներէ ու քաղաքներէ, քանիցս
պանդխտացած և այսօր իրենց նոր պան-
դխտաւայրին մէջ կ'ունենան գէթ հոգեկան
զոյզն միսիթարութիւնը տեսնելու և լսելու
իրենց ընտանի լեզուով ու ծէսով աղօթք-
ներ, երգեր ու շարականներ. շատերու
հոգիներուն խորը կը յառնեն հին հին յիշա-
տակներ ու կը յուզուին բարի ու երջանիկ
օրերու մտախոհութեամբ որ չկան այլևս:
Պատիկներ գոհ են և ուրախ, կարծես անոնց
հոգիներէն ներս աներեւոյթ զօրութիւն մը
կը կաթեցնէ երկնային շնորհք. մանուկներ
միշտ անկեղծ, որոնց աչքերուն մէջ կը
միշտ աստուածային քաղցրութիւն մը և
շողայ աստուածային քաղցրութիւն մը
որոնք պայծառ երկնքի մը պէս ջինջ ու
մաքուր կը բացուին զիրենք սիրող սրտե-
րուն վերեւ:

Հսկում: Գիշեր է, չուրջերիս ամբողջ
բնակչութիւնը խորունկ քունի մէջ է. մենք
կոկիկ խումբ մը հայերս, գիշերուան այս
պահուն, ստուերոտ ու խոնարհ անկիւն մը
հաւաքուած կը հսկենք, խաւարման խոր
խորհուրդներով համակուած: Տիրոջ մա-
նութեան, չարաքանքին ու Անոր վերջին
խօսքերուն յուզիչ տրամն է որ կը կատար-

ուի. կը հետեւին Աւետարանի սրտառու ընթերցումներուն, Ա. Ներսէս Շնորհալի Հայրապետի հոգեգծալի, աւետարանաշունչ երգերուն ու շարականներուն, Սաղմոսներու ողբանուագ ալիւտներուն: Սիրտերը կը փլին ու կը փղձկին, ամէն ինչ տխրագին խորհուրդի մը շունչը ունի աստուածային սրտակեղեք տրամի պատկերին առջև: Դարերու խաւարի մէջէն կը հոսի հեղասահ ու զովարար աղբիւրի մը պէս Աւետարանին տրամանուշ պատգամները սիրտերէն ներս սերունդներու, սրբացուցիչ ու փրկարար Բաշին շունչովը. մեղքին սլաքներովը վիրաւոր սիրտեր, քառութեան տենջով մշտնադաւան, կուգան այս գիշեր լուալու իրենց մեղքերը՝ Քրիստոսի վէրքերէն կաթող արեան կայլականերով, որոնք քսան դարեր առաջ Գողգոթայի մը բարձունքէն թափեց շիթ առ շիթ, մեղաւոր մարդոց սրբութեան ու փրկութեան համար ու կարծես կը ցօղէ իր արիւնը շարունակ, բուժելու համար մեղքէն զարնուած սիրտերը, մանաւանդ տարուան այս օրը և այս գիշերը: Փրկագործութեան մեծ խորհուրդի այս ժամուն մարդիկ պահ մը հոգիացած կը վերանան այս աշխարհի նիւթականացած ոլորտներէն, կը փնտռեն իրենց կորսնցուցած երկինքին ճամբան. դէպի երկինք կը բացուին ու կը բարասեն սիրտերը՝ մաքրութեան ու սրբութեան իղձով լեցուած. մեղաւոր սիրտերը կը բոցակիզուին ու կը հալին գիշերուան խորհուրդին հետ հատնող մոմերուն պէս. աստուածային լոյսը կամաց կամաց կը կաթի մթին սրտերէն ներս ու կը լուսաւորէ: Այսպէս կը հրաշագործէ Աւետարանը դարեր շարունակ հոգիներէն ներս մարդոց՝ որոնք կուգան ծնրադրել չարչարուող Յիսուսի խաչին պատուանդանին տակ հաղորդուելու Անոր մարմնոյ և արեան հետ, անմահութեան հաւատքով ու յոյսով լեցուած: Սխտի մէջ հաւաքուած այս փոքրիկ հօտը գիշերուան այս ժամուն, ինչպէս աշխարհի միւս մասերուն մէջ, ինքն ալ հլու իր պապեանական սուրբ հաւատքին ու աւանդութեանց, եկած է հոգեպարար այս արարողութենէն առնելու իր հոգեկան սրնունդը, համբերութեամբ ու խոր հաւատքով հակելով գիշերուան այս ժամուն: Դարերու բոլոր վերիմայրութիւններուն մէջ ոչ ոք կրցաւ կապտել այդ հաւատքը իրմէն, որ

եղաւ իր փրկութեան ու գոյութեան լատափալը պատմութեան դժպիսի օրերուն:

Ձատիկ: Հայկական առաջին պատմական Ձատիկը տօնեցինք մեր համեստ աղօթատեղիին մէջ: Եկեղեցին լեցուն էր, ինչպէս նաև դուրսի փողոցը: Ուշ եկողներէն շատեր ետ գացին, առանց կարենալ ներս մտնելու: 600 մղոն հեռաւորութենէն, Մելպրենէն բաւական թիւով հայեր եկած էին Հայկական Ձատիկը տօնելու մեղի հետ: Ընկերական ու ազգային տաք մթնոլորտ մը ստեղծուեցաւ: Պատարագի արարողութիւնը և երգեցողութիւնները անցան կանոնաւոր: Պր. Մ. Յակոբեանը ղեկավարեց երգիչ խումբը որ կը բաղկանար շուրջ 15 հոգիներէ: Երգհանը կը նուագէր Տիկ. Մարթա Արգարը, իսկ Պր. Ստ. Բանիկեան կը սպասարկէր Սեղանին և բուրգառ կ'ընէր: Ահաւարակ ամբողջ Բանիկեան ընտանիքը անխափան, այր և կին իրենց երեք զաւակներով, ամէն կիրակի ջերմեռանդութեամբ կը մասնակցին երգիչ խումբին:

Տօնական երջանիկ օր մըն էր Սխտի հայութեան համար՝ որոնք բաւական տարիներէ ի վեր պատահութիւն չէին ունեցած հայկական Ձատիկ տօնելու: Շատեր խոստովանեցան ու հաղորդուեցան: Պատարագէն յետոյ սկսաւ հաւկթախաղը: Տիկ. Բանիկեան, Տիկ. Հանէսեան և Տիկ. Քէչէճեան իւրաքանչիւրը քանի մը տասնեակ հաւկթի ներկած ու բերած էին եկեղեցի, որպէսզի Պատարագէն յետոյ գեղեցիկ անակընկալ մը ընեն ժողովուրդին: Հաւկթիները բոլոր ձևաքէ ձևաք խլուեցան, միեւնոյն հաւկթի քանի մը անգամ ծախուեցաւ յօգուտ եկեղեցիին. մեծ խանդավառութիւն ստեղծուեցաւ, օտարներն անգամ վարակելով՝ որոնք հետաքրքրուած կը գիտէին թէ ինչ արտակարգ բան իրարու բերած էր այս ժողովուրդը: Այս խանդավառութեան և ուրախութեան ազդեցութեան տակ երբ քանի մը ազգայիններ հաւաքուած էին Վահագն Ակինեանի տունը, ճիշդ եկեղեցիին հանդիպակաց կողմը, Վահագն 20 բառուտով բացաւ եկեղեցւոյ շինութեան ֆոնտը: Իրեն հետեցաւ իր եղբայրը՝ Խորէն Ակինեանը հարիւր բառուտով. հինգ վայրկեանէն երկու հարիւր բարձրացաւ անակնկալօրէն սկսած այս հանդանակութիւնը: Բոլորն ալ ոգևորուած են եկեղեցւոյ մը շինութեան

24ի սգատունին։ Ապրիլ 25ին կը կատարեն և Ապրիլ 24էն սկսեալ յիշատակի օր է Աւստրալիացի և Նոր Զելանտացի այն նահատակ հերոսներուն՝ որոնք ինկան Առաջին Մեծ Պատերազմի ընթացքին կէլիպօլիի ճակատին վրայ։ Այդ նահատակներու յիշատակին կուգան աւելնալ նաև Բ. Մեծ Պատերազմին մեծնողներուն յիշատակը։ Աւստրալիոյ զինուորէն ու մեծ քաղաքներու արուարձաններէն ստուար բազմութիւններ կը հաւաքուն կեդրոնական մեծ քաղաքները՝ որոնք նահատակներ տուած են այս երկու պատերազմներու ընթացքին։ Հազարաւոր մարդիկ կը զիշերեն Անծանօթ Զինուորի յուշարձանին շուրջ օրերով ի յարգանս իրենց նահատակ սիրելիներուն։ Զինուորական տղանցքներ կը սարքուն քաղաքներու զլիսաւոր պողոտաներուն վրայ, բոլոր կրօնական և եկեղեցական յարանուանութիւններու կողմէ ծաղկեպսակներ կը դրուին և կրօնական պաշտամունքներ կը կատարուն Անծանօթ Զինուորի յուշարձանին առջև։ Պատերազմի վերջնաները այդ օրը իրենց քաջութեան մետալներն ու պատուանշանները կախած իրենց կուրծքերէն, ման կուգան քաղաքի փողոցները։ Երթեւեկը կը դժուարանայ, մինչև որ գաւառներէն եկող ժողովուրդը կամաց կամաց վերադառնայ իր տեղը։

Այս տարի առաջին անգամ ըլլալով, մենք Հայերս ալ մասնակցեցանք այդ սգահանդէսին, ծաղկեպսակ զետեղեցինք Անծանօթ Զինուորի յուշարձանին վրայ ու կարճ հոգեւոյ մը արտասանեցինք պաշտօնապէս խուռն բազմութեան մը ներկայութեան։

Հոգարարձութեան անդամներէն Տիար Վահան Հանէսեան քանի՞մը օր առաջ կարգադրեց պաշտօնական մարմիններու և ոստիկանութեան պետին միջոցաւ որ Հայերս ալ մասնակցինք Անդակներու Օրուան հանդէսին, մեր Հովիւին, մեր համայնքի ներկայացուցիչներուն հետ, բերելով մեր համայնքին կողմէ ծաղկեպսակ մը։

Պատկան իշխանութիւնները սիրով ընդ առաջ երթալով մեր փափաքին, Ապրիլ 25ին ժամը 12ը 15 անց մեզի ժամանակ սահմանած էին ներկայանալ հոն, կատարել մեր պաշտամունքը և զետեղել մեր ծաղկեպսակը։ Այս առթիւ Պ. Հանէսեան յատկա-

ՏՊԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀՆԴԱՍՍԱՆԷՆ

Կալկաբայի հայ եկեղեցիներ
և զեբեզմանսուները։

Դեկտ. 28ի առտուն։ Կ'արթննամ աղմուկներէ, քաշուող կառքերու անիւներու ճոխչէն, ճաթոցներէն, թիթեղներու ձիւլէն, որոնք աւելի ևս կը լայնան սենեակիս արձագանգներով։ Հազարաւոր աղաւաններ կը լեցնեն հանդիպակաց տուններու տանիքները և կ'ողողեն մթնոլորտը իրենց անախտօք կոխչով։ Երբեմն միախորհուրդ կարծես թէ կ'առնեն գորշ երկնքին վրայ որ մերթ ընդ մերթ կ'անձրեւէ։ Կալկաբայի ամենէն հաճելի եղանակը որ Փետրուարի կէսէն սկսեալ աստիճանական տաքութեամբ մը Ապրիլի վերջերուն իր առաւելագոյնին (115 Ֆարէնհայթ) կը հասնի, որմէ վերջ կը սկսին մոնսունները, տեղատարափ անձրևները, որոնք կաշուն, անտանելի, հասարակածային ջերմութիւն մը կը ստեղծեն։ Այնքան տարբեր՝ այս երկիրը իմ ճանչցած-

պէս խնդրած էր որ մեր ծաղկեպսակը չի զետեղեն թուրքերու ծաղկեպսակին քով, ինչ որ մեծ գոհունակութիւն պատճառած էր կարգադիր յանձնախումբի զլիսաւորին և խոստացած էր նկատի առնել իր մասնակի խնդրանքը։ Այս երկրին մէջ, թուրքերու հանդէպ խորունկ ատելութիւն մը կայ։ Կէլիպօլիի մեծ և ահաւոր ջարդին մեծագոյն զոհը տուած էր Աւստրալիան։ Տուն չկար Աւստրալիոյ մէջ որ չունենար իր կուրուստը այդ պատերազմի ճակատին վրայ։ Ատոր համար Աւստրալիացիները թուրքերուն հանդէպ ունին անմար վրէժ ու յաւիտենական ոխ։ Կը գտնուին շատ փոքր թիւով թուրքեր, որոնք եկած են Կիպրոսէն։ Կ'ապրին հասարակ բանուորի կեանքով, ընկերական շրջանակներու մէջ կը ծածկեն իրենց ինքնութիւնը, որովհետեւ զիտեն որ Աւստրալիացիները չեն սիրեր զիրենք և խորունկ ատելութիւն մը ունին իրենց հանդէպ։

ԱՍՈՂԻԿ Ծ. ՎՐԴ.

Սիսի, 20. 5. 55